

היכלי תורה

ע"ש"ק פרשת ויחי יב טבת תשסח ♦ דף היומי בבלי: כתובות קיא דף היומי ירושלמי מגילה יג משנ"ב ח"א קלא.

שיעורי תורה

החומר בעלון מתוך
מתיבתא
הגמרא של לומדי
הדרך היומי

חדש בהיכל

כל נדרי

לקראת תחילת לימוד מסכת נדרים בדרך היומי בבלי יצא לאור הספר 'כל נדרי' בו קיבץ המחבר הרב יצחק שטסמן דיני נדרים ומנהגים הלכות קבלת נדרים ומנהגים, התרתם והפרשת נדרי תענית, צדקה, מעשר כספים, הפרשת תרומות ומעשרות, קבלת שבת ועוד עם מקורות הדינים מש"ס ופוסקים, ביאורים ובידורים, כולל פסקים מפוסקי דורינו וזוק"ל ויבלח"ט. את הספר ניתן להשיג בחנויות הספרים ובטלפון 077-4300407

סיום הש"ס

בשבוע האחרון הסתיימה חלוקת הכרטיסים למוזמנים למעמד הנשגב "סיום הש"ס" של כלל ישראל, בהשתתפות כל גדולי ישראל שליט"א רבנים וראשי ישיבות, נדיבים ותומכי תורה, רבני וחברי 'עוז והדר' האירוע התקיים ברצות השי"ת ביום רביעי אור לח"י טבת באולמי אבניו שבקרית שדה התעופה, קבלת פנים בשעה 6 בערב.

גדול יהיה המעמד לכבודה של תורה

גדולי ישראל שליט"א בראש המעמד הנשגב של 'סיום הש"ס'

צפיה דרוכה לקראת הופעתם ומשאות קודש מפי גדולי הדור; כנסיה גדולה לכבודה של תורה, שעין לא ראתה זולתה; התרגשות רבתי בקרב קהל לומדי התורה וחובביה.

האמיצים, רבני ועורכי 'עוז והדר' שהביאה לטיהורה של המהדורה מכל סיג ופגם כמו אלו.

חברי המשלחות הציגו את תבנית מלאכת עריכת הש"ס שארכה כשני עשורי שנים, ושנעשתה בידי מאות תלמידי חכמים מופלגים, אנשי ספר ובעלי כשרון. עוד אמרו לפני גדולי ישראל שליט"א, כי את צורתה של המלאכה ועקרונות העריכה הגה וזים נשיא המכון והעומד בראשו הגאון רבי יהושע לייפער שליט"א, מחשובי הרבנים בארה"ב, אשר עקב בדקדוק אחר כל נדבך בעבודת ההגה, הנחה את העורכים והעניק להם עצה ותושיה במלאכתם, בדין הוא ליטול שכרו על חלקו בהפצת התלמוד בין כל קצוות תבל.

חיבה יתירה העניקו גדולי ישראל שליט"א ליצירת הפאר 'מתיבתא', שכבשה את עולם התורה עד שנהייתה לימגיד שיעור פרטי של לומדי הגמרא, להבינם את דברי הגמרא ולהחכימם בהבנה ובעמקות. חברי המשלחות שמעו מפייהם שבחים מפלגים אודות מערכת 'מתיבתא' בכלל, ועל שלל מדוריה בפרט, על 'ביאורי הגמרא' המפורשים בטוב טעם את מהלך הגמרא עם מבחר ההערות הנחוצות להבנתה, ועל 'לקוטי הביאורים' הערוכים לפני הלומד בצורה ברורה, על 'אוצר העיונים' העשיר והמשובח, וכמוהם על שאר מדורי 'מתיבתא' כמו 'פניני ההלכה' וכפתור ופרח', שכל אחד מהם זכה לקצור שבחי תהילה מפיות הלומדים, ואשר מצדיק בהחלט את ההשקעה העצומה שמקדישים בו עורכי 'עוז והדר'.

רבני 'עוז והדר' שסובבו על פתחיהם של גדולי ישראל שליט"א, שמעו מפייהם את רצונם העז להשתתף בשמחת גמה של תורה, וחשו בעליל את תחושת השותפות אותה רוחשים כלפי המכון ופעליו, ואת החביבות שמקדישים לה בכל תחומי יצירותיה. באותם רגעים, שח אחד מחברי המשלחות, אני חש בגאון את חלקי בלגיונו של מלך, ומכיר את גודל חשיבותן של מעשינו בין כתלי המכון, בעריכת התלמוד ובהדרת מפרשיו.

באי המעמד הגדול באולמי 'אווניו' בקרית שדה התעופה, שיתקיים ביום ד' בשבוע הבא, יזכו לחזות את פני מאורי הדור וגדולי התורה שליט"א שיטרו להשתתף בחגיגת 'סיום הש"ס' של ממלכת התורה 'עוז והדר'. מאות רבות של מתכנסים בשמחת התורה, שמכנה משותף אחד להם, בהיותם שותפים למהפכת התורה שחולל מכון 'עוז והדר' בשנות קיומו, כל אלו חשים מחוברים בקשר אמיץ למפעלותיו הכבדות, זה בכה וזה בכה.

דבר בואם של גדולי ישראל שליט"א, וטרחתם המרובה להגיע מרחוק מקום למעמד הנשגב, מעיד כאלף עדים על החיבה העצומה שהם רוחשים לממלכת התורה 'עוז והדר', ואת חוב הכרת והוקרת הטוב שיש אצלם כלפיה, בהיותה הממלכה המפארת את כבוד התורה, מהדירה את ספריה ומחבבת אותה על רבבות עם קדוש ישראל.

שמחה זו, אמרו גדולי ישראל לחברי המשלחות שפקדו את בתיהם, אינה נחלת חברי מכון 'עוז והדר' לבדם, אלא שמחה של עם ישראל כולו, מגדול ועד קטן, מראשי ישיבות יושבי על מדין ועד נער חובש ספסל בית לימודי, בכל רובדי הקהילות והמגזרים. רבים מגדולי ישראל שליט"א אף העידו על עצמם שאת משנת תורתם הם שונים בספרי 'עוז והדר', בש"ס ובמשנה ברורה, או בשאר ספרי המכון המאירים את עיני לומדיהם.

גדולי ישראל שליט"א האריכו רבות בשבח מלאכת עריכת הש"ס, שזכתה לברר מקחן של תנאים ואמוראים, ולנפות בשלימות את דבריהם כמו גם דברי מפרשיהם, הלא המה רבותינו הראשונים, מכל שיבוש וטעות שנפלו בהם במשך הדורות. מטבען של דברים, הם הוסיפו, מסירת התורה מדור לדור ומיד אל יד במורשת הימים, מביאה בעקבותיה שגיאות ושיבושים, אשר הוכיחו את רעתם בהכבדים על לומדי הגמרא שנתקלו בהם מפעם לפעם, וזו זכותה של מלאכת

כתובות קי"א

עמידה או ישיבה בעת הלימוד

בסוגיין אמרו שהעמידה קשה ללב. ביפה תלמוד (ד"ה שעמידה) הקשה ממה שאמרו במגילה (כ.) מימות משה ועד רבן גמליאל לא היו למדין תורה אלא מעומד, והרי מבואר שהעמידה קשה ללב. וכתב ליישב שהתורה היא מרפא לב, וכמו שאמרו פקודי ה' ישרים משמחי לב, ולא היו למדים כן היום בעמידה אלא שליש היום.

ובצל"ח (ברכות כז:): כתב שאף על פי שכבר אחר מיתת רבן גמליאל התחילו התלמידים ללמוד מיושב היינו שהיה להם רשות לעשות כן כיון שמחמת חולי שירד לעולם מחלו הרבנים על כבודם בזה, אבל אף על פי כן התלמידים אשר היו בריאים היו מעצמם עושים כבוד לתורה ולמדו מעומד, ולא עוד אלא שלא לכל התלמידים היה רשות לישוב אלא רק לאותם שהגיעו לכלל תלמיד חבר.

ובספר בן יהוידע (מכות ג:) נראה מדבריו שיש ענין לעמוד אף בזמן הזה בזמן הלימוד, וסיים בזה"ל ולטוב יזכר רבינו חיד"א ז"ל שהיה נוהג ללמוד ליל חג השבועות וליל הו"ר הלימוד הקדוש מעומד, כדמוכח בספר זכרונותיו תנצב"ה עכ"ל. וראה עוד בפרשת דרכים (דרוש טו) שהאר"י בפרטי דיני הלימוד מעומד, וע"ע קנה חכמה (תלמוד תורה פ"ד ה"ב). ועיין בשו"ע (יו"ד ס"י רמו ס"ג) אם כששואלים דבר הלכה יש לעמוד.

כתובות קי"ב

נישוק אדמת ארץ ישראל

בסוגיין אמרו ר' אבא מנשק כפי דעכו, וכו', ר' חייא בר גמדא מיגנדר בעפרה, שנאמר (תהלים קב) כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו. וברש"י (ד"ה כי רצו) כתב כי רצו עבדיך - את אבניה ואת עפרה יחוננו.

בספר תפארת שמואל (דצ"ז ע"א) הקשה מה הוסיף רש"י בדבריו אלו, הרי הן דברי הגמ', והביא לתרץ בשם ר' שמואל קאמינקער זצ"ל שרש"י העתיק דברי הגמ' אך לא העתיק תיבת 'שנאמר' ורצה לומר בזה שכל החכמים שנישקו ועשו שאר דברי חיבה לארץ ישראל לא עשו כן מפני שנאמר בפסוק שכן יש לעשות אלא מרצונם ומעצמם בעבור שרצו את אבניה ועפרה, ועליהם נאמר בפסוק כי רצו עבדיך את אבניה וכו'.

ובריטב"א (גיטין ב. ד"ה מאשקלון) כתב שאף במקום שבטלה קדושת הארץ, מ"מ חיבת הארץ לא בטלה, וע"כ רב אבא היה מנשק כפי דעכו.

והנה ברבבות אפרים (ח"ו סי' קמז אות ד) הובא שהגרי"ז הלי בבואו לארץ ישראל לא נישק את אדמתה, וכששאלוהו על כך השיב שברמב"ם (מלכים פ"ה ה"י) כתב גדולי החכמים היו מנשקין על תחומי ארץ ישראל ומנשקין אבניה ומתגלגלין על עפרה, וכן הוא אומר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו. הרי לנו מלשונו של הרמב"ם שענין זה אינו נוהג אלא בגדולי החכמים בלבד, ולא לשאר האנשים.

יצירות הפאר של תלמוד בבלי המבואר הוצאת "עוז והדר" מהדורת

מתנתא

מאיר עיני ישראל

"דרכי נועם"

חוברת אחת כחודש (30 דף) בכריכה רכה

הש"ס המפואר של "עוז והדר" עם ההגהות והצינונים וההוספות החדשות

בתוספת

- ביאורי הגמרא בעריכת צוות ענק של ת"ח
- משנת ראשונים
- אליבא דהלכתא פניני הלכה
- תמצית הדף

"ובלכתך בדרך"

2 חוברות כחודש (15 דף) בכריכה רכה

הש"ס המפואר של "עוז והדר" עם ההגהות והצינונים וההוספות החדשות

בתוספת

- ביאורי הגמרא בעריכת צוות ענק של ת"ח
- משנת ראשונים
- ילקוט ביאורים
- אליבא דהלכתא פניני הלכה
- תמצית הדף
- כפתור ופרח

פורמט פנינים

בכריכה קשה ומיוחדת (בערך 26 ס"מ)

הש"ס המפואר של "עוז והדר" עם ההגהות והצינונים וההוספות החדשות

בתוספת

- ביאורי הגמרא בעריכת צוות ענק של ת"ח
- משנת ראשונים
- אוצרות הראשונים
- ביאורי התוס'
- ילקוט ביאורים
- אוצר עינים
- אליבא דהלכתא פניני הלכה
- תמצית הדף
- כפתור ופרח
- הוצר והערך

המהדורה הגדולה

בכריכה קשה ומיוחדת כהדפסה מאירת עינים

הש"ס המפואר של "עוז והדר" (בתחילת הכרך - דפי הגמרא לפי הסדר, כולל המהר"ש"א) עם ההגהות והצינונים וההוספות החדשות

בתוספת

- ביאורי הגמרא בעריכת צוות ענק של ת"ח
- משנת ראשונים
- אוצרות הראשונים
- ביאורי התוס'
- ילקוט ביאורים
- אוצר עינים
- אליבא דהלכתא פניני הלכה
- תמצית הדף
- כפתור ופרח
- הוצר והערך

מהדורת 'ודיברת בם'

הש"ס המפואר של "עוז והדר" עם ההגהות והצינונים וההוספות החדשות פורמט פנינים עם ביאורי הגמרא בלבד!

פתיחה פרקיפת צוותה פנינת

חדש!

מהדורת 'ודיברת בם'

הש"ס המפואר של "עוז והדר" עם ההגהות והצינונים וההוספות החדשות ביאורי הגמרא וביאורי הר"ן בלבד

חדש!

עניינת אמן במקום שאסור להרהר בדברי תורה

באשל אברהם (בוטשאטש, או"ח סי' פד) כתב שבכל מקום שאסור להרהר בדברי תורה, אסור גם לענות אמן אחר ברכת חבירו, אבל במקום שרק הדיבור אסור בדברי תורה וההרהור מותר, כגון מי שלא נטל ידיו שחרית או שיצא מבית הכסא ועדיין לא נטל ידיו, או במקום ערוה נראה שנכון לענות אמן, מפני שאמון הוא רק כמהרהר הברכה ולא כאמירה ממש.

ובספר **פסקי תשובה** (ח"א סי' כה) העיר מדברי הר"ן בסוגיין, שכתב שהמוציא אמן מפיו אחר שבועה כמוציא שבועה מפיו דמי. הרי שעניינת אמן נחשבת כדיבור ממש, וא"כ יהא אסור לענות אמן במקום שאסור להרהר בדברי תורה. אך כתב שיש לחלק בין הנידונים כיון שבעניינת אמן על ברכה, אין רצון האדם דענייתו תחשב כאילו אמר בעצמו את הברכה, שהרי וודאי שאינו רוצה להוציא ברכה לבטלה, וממילא כיון שאינו רוצה שעניינתו תחשב כאמירה מותר הוא לענות אמן אף כשאסור לו לדבר בדברי תורה.

והביא שסברא כזו מצאנו גם **ברעק"א** שכתב לגבי הרהור כדיבור שאם המהרהר אינו רוצה שמחשבתו תיחשב כדיבור, אינה נחשבת כדיבור, שהרי אם לא נאמר כן האיך מצאנו ידיו ורגליו בסופרי סת"ם שלא יחשבו הוגים את השם באותיותיו בעת שהם כותבים את שם השם ומהרהרים באותיותיו.

ועיין **בכנסת ישראל ששון** (סי' יז די"א ע"ג), שכתב, שאע"פ שאסור לומר אזכרה בגילוי הראש, היינו דוקא בהזכרת ה', אבל לענות אמן יהא שמיה רבה בגילוי הראש מותר, ולכן מי שהיה לובש תפלין של ראש ושמע קדיש בעוד שראשו מגולה מותר לו לענות, הואיל ואין כאן לא שם ולא כינוי.

אך **ברבנות אפרים** (ח"ו סי' לד) כתב שיש להזהר שלא לענות אמן בגילוי הראש, ודן שם לבאר כיצד ינהג מסדר קדושין כשנמצאים במקום החופה גם אנשים גלויי ראש שיש חשש שיענו אמן על הברכות.

גדר ולשון נדרים ושבועות

הנדרים הם איסור חפצא, שהאדם אוסר את החפץ עליו, ואומר ככר זה עלי כקרבן או כהקדש, וכיוצ"ב. והשבועות הם איסור גברא, שהאדם אוסר את עצמו מלעשות דבר פלוני, ואומר שבועה שלא אוכל ככר פלוני, וכיוצ"ב.

נדר בלשון שבועה, ושבועה בלשון נדר

הנודר בלשון שבועה [שאסר על הגברא בלשון נדר], כגון שאמר הריני נודר שלא אוכל עמך, אין הנדר חל, שכיון שאסר את עצמו על החפץ, אין זה לשון נדר. [אלא א"כ נדר לעשות מצוה].

ומיהו כיון שבזמן הזה רגילות הוא בפי האנשים לנדור בלשון זו, אין להקל וצריך התרה, כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים.

הנשבע בלשון נדר [שאסר את החפצא בלשון שבועה], כגון שאמר אכילת ככר זה עלי שבועה, י"א שדינו כדין נדר בלשון שבועה, ויש הסוברים שהשבועה חלה.

ויש מי שאומר שנדר שאמרו בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר, מועיל מדין ידות.

בל תאחר בסעודת שבת

בגמרא אמר רבא שבצדקה עוברים בכל תאחר לאלתר, ומבואר בגמרא שהיינו כשעניינים קיימים לפנינו ולכן מיד כשאנו נותן להם צדקה עובר בכל תאחר. וכתב לפי זה **בדבר אברהם** (ח"ב סי' ב בהג"ה) בשם החפץ חיים הערה מעשית ומצויה בדין בל תאחר, שהמארח עני לסעודת שבת חייב למהר ולסעוד מיד בבואו מבית הכנסת, ואסור לו להתעכב ולהתמהה מלאכול, שהרי הסעודה שנותן לעניים היא צדקה וכיון שעומדים עניים לפניו הרי הוא עובר בכל תאחר לאלתר, ולכן חייב לסעוד מיד ולא לשהות.

וכתב **בדבר אברהם** שהיא הערה יפה לכאורה, אלא לפי שאין העולם נזהר בה כתב שיש ללמד זכות עליהם, שיש לומר שאין בזה איסור בל תאחר, כיון שהמארח עני לסעודת שבת דעתו היא שבשעה שיאכל הוא יאכל גם העני עמו, והרי זה כקובע זמן לנתינת הצדקה שיתן אותה כשיתחיל לאכול ככלותו לזמר זמירותיו, וכל עוד לא הגיע זמן זה אינו מחוייב עדיין בנתינת הצדקה ואינו עובר בכל תאחר.

והחפץ חיים עצמו נהג כשהיו לו אורחים למהר מאד להתחיל את הסעודה, והיה מזמר שלום עליכם ושאר זמירות אחר קידוש בתוך הסעודה. ויסוד הדברים פסקם גם במשנה ברורה (סי' רע"א סק"א) שאם אינו תאב לאכול יכול להמתין מלקדש עד שירעב שכבר זכר את השבת בתפלתו בבית הכנסת, וכתב שמכל מקום נראה שבמקום שיש בזה משום שלום בית או שיש לו בביתו משרתים או שאר אורחים ובפרט אורח עני, לא יאחר בכל גונו מאחר שהם מוטלים עליו לא יוכל לעכבם בשביל שהוא רוצה לקיים מצוה מן המובחר. וכן כתב (או"ח סי' תרל"ט ס"ק לה) עוד לענין גשמים היורדים בסוכות שיש שכתבו שראי להמתין עד חצות הלילה מלעשות קידוש אולי יפסקו הגשמים, **ובשער הציצית** (שם ס"ק סז) כתב שמ"מ אם מצטער ברעב על ידי המתנתו [ובפרט כשהזמין אצלו אורחים עניים ומסתמא לא אכלו כל היום והם תאבים לאכול ומצטערים] אין לו להמתין, דממה נפשך אם מצטער חייב, בודאי יכול לאכול ויוצא בזה המצות עשה, ואם מצטער פטור גם כן יכול לאכול. ואפשר עוד שלענין עניים דקיימי, אם יעכבם מלאכול יש גם איסור, שהם אינם מחוייבים לצאת כל הדעות ויש חשש של בל תאחר.

וכתבו הפוסקים שלמעשה הכל תלוי לפי הענין, שאין צריך לזרז ולמהר אכילתו יותר מהרגלו, מחמת העניים כיון שהרי זה קבע זמן לצדקה בזמן שרגיל לאכול, אבל לעכב את הסעודה יותר מהרגילות יש איסור בל תאחר. ומאחר וגם בבני ביתו יש מצוות צדקה ודין נדר (ראה ט"ז יו"ד סי' רמ"ט סק"א), לכן אם אמר שיבוא לסעודת שבת בשעה זו והוא מתעכב מלבוא כגון שמדבר דברי תורה עם רעיו, הרי הוא עובר בזה על בל תאחר.

לעדכון ורישום שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל - 03-543-5757

או לתד. 5717 חיפה

חשש 'שמא ימות' במי שיודע ברוח הקודש שיחיה

בסוגיין. אמר רבא כגון דאמר לא איפטר מן העולם עד שאהא נזיר, דמן ההיא שעתא הוה ליה נזיר, מידי דהוה האומר לאשתו הרי זו גיטך שעה אחת קודם מיתתי אסורה לאכול בתרומה מיד, אלמא אמרינן כל שעתא ושעתא דילמא מיית, הכא נמי לאלתר הוי נזיר, דאמרינן דילמא השתא מיית.

בספר אברהם את עיניו (פאלאג'י, ד"ה אלמא) כתב להסתפק באופן שיש לאדם הבטחה שיאריך ימים כגון חזקיה מלך יהודה שהובטח לו ע"י נביא 'והוספתי על ימך ט"ו שנה' שהבטחה כזו של נביא אינה חוזרת ריקם, ואותו אדם אמר בלשון הזה 'לא איפטר מן העולם עד שאהא נזיר' אם יכול להמתין עד זמן מה ואז לקבל עליו נזירות, שהרי מובטח לו שיאריך ימים, או לא, וכן לענין הגט וכדומה יש להסתפק, עיי"ש עוד מה שכתב בזה.

והנה **בחתם סופר** (לקמן י ד"ה מנין) כתב להקשות על מה שכתוב לגבי בועז שאמר ה' עמכם, ויאמרו לו הקוצרים יברכך ה'. ולכאורה עשה בועז שלא כדין שהרי מבואר (לקמן י.) שצריך לומר קרבן לה' ולא לה' קרבן שמא יזכיר שם ה' לבטלה, וא"כ צ"ל עמכם ה', ולא ה' עמכם. ויש לתמוה על בועז האין עשה שלא כדין. ותירץ שלפי המבואר במדרשים ידע בועז ברוה"ק שעתיד להוליד מרות הבן הלז את הבן הלז והיינו עובד אבי ישי, וכשבא עליה מות והניחה מעוברת כמבואר כל זה במדרשים, א"כ ידע שלא ימות, והיה יכול להקדים לה'. **והרא"ש** (סוף ברכות פ"ט) פי' דברי הגמרא שלמדו מבוועז ששואלים שלום חבירו בשם, ואמר וכו' בועז מדעתיה דנפשיה עביד, ופירש **הרא"ש** ולא ברוה"ק, ת"ש אל תבוז כי זקנה אמך. וביאר **החתם סופר** את כונת **הרא"ש** שא"א לומר שבוועז מדעתיה דנפשיה ס"ל, כמו"ד לא חיישינן למיתה, ולעולם לאו ברוה"ק עביד, ת"ש אל תבוז כי זקנה אמך דייקא, שהרי בועז היה אז זקן מופלג בזקנה, ובזקן כ"ע חוששים למיתה, (עיין גיטין כח.) א"כ איך הקדים בשם ואמר ה' עמכם, אלא ע"כ ברוה"ק הציץ שלא ימות, ועל סמך זה שאל שלום הקוצרים בשם, א"כ יש ללמוד ממנו לשאול שלום חבירו בשם, אמנם רק הוא יכל להקדים השם שידע שיחיה אבל אנן צריכים לומר יברך ה'.

אמר הריני נזיר מן החרצנים

אמר הריני נזיר מן החרצנים או מן הזגין בלבד, או הריני נזיר מן התגלחת או מן הטומאה הרי זה נזיר גמור. אע"פ שלא היה בדעתו אלא להזיר עצמו מדבר מסוים, הואיל ודבר שנזר ממנו אסור על הנזיר, הרי זה נזיר גמור.

סתם נזירות ל' יום

מי שאמר הריני נזיר בסתם אסור ל' יום, שאין נזירות פחותה משלושים יום. ואפילו פירש זמן פחות מל' יום או אמר הריני נזיר נזירות גדולה עד מאוד, הרי זה נזיר שלושים יום, שאין נזירות פחותה מל' יום או יותר מל' יום אם לא פירש לכמה זמן כוונתו ודבר זה מפי הקבלה.

מרחק הקבורה בין רשע לצדיק

בשו"ע (יו"ד סי' שסב ס"ה) נפסק אין קוברין רשע אצל צדיק, אפילו רשע חמור אצל רשע קל.

ובגליון המהרש"א (שם) כתב הורתי שהלומדים אצל מיסיאנערס ירחיקו לקברו יותר מח' אמות מקבר ישראל כשר. **ובספר חסידים** (סי' תשז) כתב מנודה בחרם הקהילות היו מרחיקים קברו יותר מח' אמות משאר הקברות שלא תגעו תפוסת קבר אחד שהוא ד' אמות בתפוסת חבירו עכ"ל. וכתב בפירוש שם שצ"ל שתפוסת המת שנאמר כאן הוא ד' אמות, משום שד' אמות סביביו של המת שייכים וקנויים למת, כדרך שאמרו בחי שד' אמותיו שייכים לו. וכן כתב **במעבר יבוק** (שפת אמת פ"י).

ועיין **בשו"ת אמרי יוסר** (ח"ב סי' ג) שהביא סתירה בזה בס"ח, וכתב שטעמו שיש להרחיק ח' אמות משום שדין מוחרם חמיר טפי, משא"כ בסתם רשע א"צ הרחקה כל כך. ע"ש. ועיין **בשו"ת מנחת אלעזר** (ח"ב סי' מא).

ובשו"ת בית שערים (יו"ד סי' תל) דן בזה, ולמעשה כתב ששיעור הרחקה בין צדיק לרשע הוא ד' אמות, ובתוך בית הקברות אפילו חוץ לד' אמות אסור. [ועיי"ש שכתב שבה יש לתת טעם למנהג החסידים שבונים אהל על קברי גדוליהם ורבותיהם, היות שכל בית הקברות דינו כד' אמות, וכיון שא"א שיהיה בית הקברות מיוחד לכל אחד], וע"ע במה שהקשה על דברי **הספר חסידים**.

והנה **בשו"ת בצל החכמה** (ח"א סי' יד אות ה-ו) הביא דברי **הס"ח**, והקשה על דבריו ממה שאמרו בסוגיין שאם אמר מרוחקני ממך, דלא קאימנא בד' אמות דילך משמע. ומבואר שלפי שמקומו של אדם ד' אמות, על כן כל שאינו תוך ד' אמותיו, רחוק ממנו הוא. ואין אנו אומרים שדוקא ברחוקים זה מזה יותר מח' אמות הוא נחשב מרוחק ממנו, וצריך שלא יגעו שטחי מקומותיהם זה בזה, אלא כל שרחוק ממנו ד' אמות, שאין האחד תוך מקומו של האחר, נקרא רחוק ממנו. מעתה נאמר כן גם לענין אין קוברין רשע אצל צדיק. שאע"פ שד' אמות שסביבות המת שייכים אליו, וקנויים לו כדרך שאמרו בחי, כדברי המפרש הנ"ל, מ"מ הרי גם בחי חוץ לד' אמותיו רחוק ממנו הוא, ולמה יהיו צריכים א"כ במת הרחקה יותר של ח' אמות, ולא מספיק הרחקה של ד' אמות. שהרי אמרו אין קוברין רשע אצל צדיק, וכיון שחוץ לד' אמותיו נקרא רחוק ממנו, נמצא אינו נקבר אצל צדיק אלא רחוק ממנו.

ואפשר שמעיקר הדין גם בהא שאין קוברין רשע אצל צדיק סגי בהרחקה יותר מד' אמות, דכל יותר מד' אמות לאו אצל הוא, והרחקה דיותר מח' אמות הנזכר **בספר חסידים** (שם), נראה דרק לחומרא נהגו כך, ובחרם הקהלות דוקא, וכדמוכח גם מלשון הס"ח בעצמו, שכתב, מי בימים קדמונים שמת מנודה בחרם הקהלות היו מרחיקין כו' עכ"ל, משמע דוקא במת בחרם הקהלות עשו הרחקה יתירה, כדי שלא יבוא לזלזל בחרם הקהילות. ואולי משום שחרם הקהילות קל הוא לענין כמה דברים, [עיי"ש שו"ע (יו"ד סי' רכח ס"ז, סי' שלד ס"ב)], על כן החמירו בו לאחר מותו, כדי שיזהרו בו.

ועכ"פ סיים שם, כל שמרחיקים קברו של רשע מקברו של צדיק יותר מח' אמות בודאי שפיר דמי, שכל שרחוקים זה מזה כשיעור הנ"ל אינו נקרא רשע אצל צדיק.

ומכח דברים אלו חידש **הבצל החכמה** שההיתר לפנות קבר, ע"מ לקבור את המת אצל אבותיו, הוא רק אם הקבר החדש הוא בתוך ד' אמות לקבר אבותיו, כדמשמע בסוגיין, או ח' אמות לדעת ספר החסידים, אבל אם הוא יותר רחוק, אינו קרוי אצל אבותיו.

חשב לתת לעני האוסף צדקה, אך העני הלך

ברמ"א (יו"ד סי' נח ס"ג) כתב שאם חשב בלבו לתת צדקה חייב לקיים מחשבתו, וי"א שאם לא הוציא בפיו אינו כלום, והעיקר כסברא הראשונה. וכתב **הפ"ת** (ס"ק טו) בשם הדת אש שלא אמרו שמחשבה הרי הוא כנדר ומתחייב לצדקה, אלא זוקא כשהוציא בשפתיו ליתן צדקה, ולא פירש כמה, ובמחשבה חשב על סכום ידוע, בכה"ג מועיל מחשבתו להתחייב. אבל אם לא הוציא בשפתיו כלום, אין עליו שום חיוב. וכ"כ ג"כ **בגליין מהרש"א** (שם) בשם הדת אש. וכן הוא ב**שו"ת יהודה יעלה** (יו"ד סי' שיא ד"ה ועוד). אולם ב**שו"ת אמרי יוסר** (ח"ב סי' קסב) חולק על דברי הדת אש.

ובשו"ת בית שלמה (יו"ד ח"ב סי' פח) הקשה על מה שהסתפקו בסוגיין אם יש יד לצדקה, מדעות הפוסקים שהחושב בליבו ליתן צדקה מתחייב בזה, ולכאורה הואיל והתכוון להתחייב לתת צדקה, אפי' אם נאמר שאין יד לצדקה, חייב לתת מפני מחשבתו. וכתב לחדש שכיון שרוצה לידור בפיו אין מחשבתו מועלת, ולכן דנו בזה בגמ' רק מטעם יד. אך בטל תורה (ד"ה יש יד) הקשה עליו, עיי"ש מה שתירץ בזה. ויש לדון לדברי הבית שלמה שהחושב ליתן סכום מסויים לצדקה, ובפיו אמר סכום אחר שאינו מתחייב אלא מה שהוציא מפיו. וע"ע ב**שו"ת מהרש"ם** (ח"ה סי' פד).

[ועיין **באור החיים** (דברים כג כד, הו"ד בשו"ת אפרקטא דעניא ח"א סי' צז) שכתב, 'כאשר דברת בפין', על דרך שאמרו בזוהר הק' על הפסוק 'כי עוף השמים יוליך את הקול', שכשאדם חושב בדעתו מחשבה שפתותיו דובבות מעצמו בלא ידיעתו, והוא אומרו 'אשר דברת בפין', כי הגם שלא עשה אלא מחשבה, פין דבר מה שחשבת, ולזה דקדק לומר 'בפין'].

והנה דבר מצוי הוא שעני אוסף צדקה ובדעת האדם ליתן לו, אך לפני שהספיק האדם ליתן לו העני הלך, ויש לדון מה צריך לעשות באופן זה.

ובדרך אמונה (מתנות עניים ציון ההלכה פ"ח ס"ק פח) כתב בשם **החזו"א** שיש ליתן צדקה זו לעני אחר, היות וכבר חשב ליתן את הצדקה. [עיין קצוה"ח (סי' ריב סק"ד) שיכולים לשנות בצדקה וליתן לעני אחר].

וע"ע ב**שו"ת אבני ישפה** (ח"ד סי' קא אות ז) הביא בשם הגרי"ש אלישיב שאין צריך ליתן כסף זה לצדקה, היות ולא חשב אלא אדעתא דעני זה, ואם הלך העני שוב פטור.

ועיין עוד ב**הליכות שלמה** (ח"א פ"ז הערה 12) שכתבו בשם בעל המנחת שלמה שנכון להיזהר לגמור בלב שאין מכוונים לזכות לעני המעות עד שיגיעו לידו ממש. והובא שם מעשה שעבר עני על פניו ולא נטל מידו, והלך וחיפשו כדי ליתן לו את המעות, וביאר שדעתו מוחלטת תמיד שלא יהיה לצדקה אלא כשיגיע ליד העני, אך במקרה הנ"ל כבר הגיש את המעות לידו של העני והעני שהיה סגי נהור לא הרגיש בכך, ולכן חשש וחיפש את העני.

כפתול ושב

רבי זירא כי הוה סליק לא"י לא אשכח מברא למעבר נקט במצרא וקעבר

'ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר' (דברים ג כג). וירצה עוד בעת ההו"א אחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג, והנה בעיני ראיתי הגם שהיא אינה קדושה כקדושת ארץ ישראל, עם כל זה גדלה מעלתה מיתר הארצות, והנה טעמתי גדולת השגה מזמני הקודמים במקומות אחרים, והבנתי אם כך הוא גדולת המעלה בכאן, מה יהיה עוד בעבר הירד"ן שהוא ברבו יתירה. וזהו לאמ"ר לדורות כנ"ל כוונת המבוקש לארץ ישראל. וגם לאמ"ר להם שלא יסתפקו בקדושתה בהיותם בעב"ר הירד"ן מזרחה, רק בעב"ר הירד"ן מערבה כי שם עיקר הקדושה, וכרבי זירא דנקיט מצרא ועבר סוף מסכת כתובות.

(ערבי נחל, ואתחנן)

לדידי חזי לי ארץ זבת חלב ודבש וכו'

'ושמעת ישראל וכו' כאשר דבר ד' אלקי אבותיך לך ארץ זבת חלב ודבש' (דברים ו ג) לפי משפטי הלשון היה צ"ל בארץ זבת כו', אמנם מרמז כי ברכתה של ארץ ישראל תלוי בבחירת בניה, אם שומעים לקול ד' אז תהיה הארץ זבת חלב ודבש, וכמוש"א סוף (כתובות קיא:) יעו"ש, ובתענית (כג). וזה לעשות מה שייטב לך ותרבון מאד, והארץ תהיה כאשר דבר ד' א"א לך ארץ זבת חלב ודבש, שאם לא תשמע בקול לא תהיה הארץ זבת חלב ודבש, ופשוט.

(משך חכמה, דברים ו ג)

הניחא למאן דאמר כינויין לשון נכרים הן אלא למ"ד לשון שבדו להן חכמים להיות נודר בו

איש כי ידור נדר, איתא במס' נדרים מאי קונם ר"י אמר לשון נכרים הן ר"ל אמר לשון שבדו להם חכמים, הענין בזה כמ"ש (איוב כח כח) 'יראת ה' הוא חכמה וסוד מרע בינה', חכמה הוא שהאדם ישכיל על כל דבר ויבין לאשורו אם נכון לפניו לעשותו והדבר אשר לא יכשר לפניו יגדיר א"ע ממנה, ובינה היא כשלב האדם מזוכך שלא יבא בלבו שום דבר נגד רצון הש"י ולא שום חשק נגד רצון ה', וכל מי שאין עוד לבו מזוכך צריך לגדרים וסייגים שלא יבא לידי מכשול, ולכן אמר ר"י כי כל הלשונות של נדרים לשון נכרים הן כי כל לשונות של נכרים נקרא עלגי לשון כידוע, וגם זה האדם לאשר עדין לא בא לכלל בינה להיות קבוע בלבו לבל יוצטרך עוד לגדרים וסייגים ע"כ לשון נכרים נקרא, ור"ל אמר לשון שבדו להם חכמים, כל אחד אמר לפי שורשו, כי ר"י היה צדיק מעיקרו ור"ל אמר לפי שורשו כי רב חסד מטה כלפי חסד, אף הלשונות האלו לשון חכמים הם, כי ה' ברוב רחמיו לא יעזוב אפילו כוונה לש"ש אף שעודנה לא נגמרה.

(מי השילוח, מטות)

שהחיינו וקימנו והגיענו לגומרה של תורה!

כלל ישראל
מתכונן למעמד הגדול
והנשגב:

חגיגת סיום

במעמד גדולי ומאורי הדור, ראשי הישיבות, אדמורי"ם ורבנים
חגיגה שלא נראה דוגמתו בעולם

ש"ס עוז והדר

הש"ס של כלל ישראל, הש"ס של כל גדולי ישראל, רבנן ותלמידיהון
ש"ס שלא נראה דוגמתו בעולם

יום ד' לסדר "לך ואספת את זקני ישראל" (שמות)
אור ליום י"ח טבת ולמס' DEC. 26 - שנת ח'גיגת ס'זומה ש'ל ת'זרה
בהיכלי 'אבניו' בעיר לוד בארצה"ק

אשריכם מחזיקי התורה שיזכנו בעז"ה
להתענג בתענוגים במעמד הגדול הזה!

מתנתא' מאיר עיני ישראל

מתנתא במהדורה חדשה

מסכת נדרים עם ביאורי הגמרא וביאורי הר"ן בלבד ב-2 כרכים!

פורמט פנינים עם ביאורי הגמרא בלבד, מהדורה פרקטית ונוחה במיוחד!

- ✓ פירוש ייחודי בהיר וברור בשפה מכובדת ובאווירה תורנית
- ✓ ביאור מדוקדק ומקיף מיוסד על דברי הראשונים והאחרונים
- ✓ הפירוש נותן מוענה לכל קושי שמתעורר ללמוד במהלך הלימוד
- ✓ מיוחד בנדרים! הפירוש משולב גם עם גירסת הר"ן!
- ✓ עבר את שבט הביקורת של ראשי ישיבות רמז"ם ותלמידי חכמים מובהקים
- ✓ בהסכמות ובברכת כל גדולי ישראל שליט"א
- ✓ מתאים לכל יהודי בכל עת
- ✓ נוח וקל לנשיאה

מבצע ענק לרגל הופעת הכרך החדש

מוצטרפים לרבבות המנויים ורוכשים מנוי למהדורה החדשה במחיר חודשי של

גדול 74 ₪ פנינים 59 ₪

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

מאז ומקדם, ספרי הקודש הם לב ליבו של העם היהודי, והכלי דרכו מתאחדת ומתעצמת התורה עם לומדיה. ראשונים ואחרונים, בביאור הש"ס, בפענוח ובתיקון של מאות ספרים, מהם ספרי יסוד בכל בית, ומדי חודש "עוז והדר", מפעל הספרים התורניים הגדול בעולם ובהיסטוריה היהודית כולה, מחולל בדורנו מהפכת ענק בכל חודשו הולכים ונשלטים פרוייקטים מדהימים בעוצמתם המגיישים לכל לומד באשר הוא, שורה ארוכה ביותר של ספרים מופארים, בכלים נאים המרחיבים דעתו של אדם. "עוז והדר" - תורה ופארה בכריכה אחת. הקשור לספרייה התורנית. 500 אברכים תלמידי חכמים יודעי ספר עוסקים מסביב לשעון בהדרת ספרי